

Ds Jaco Zuurmond

9 februari 2014 – 5^e van Epifanie

Jesaja 43,9-12

Matteus 5,13-16

Gemeente van Christus,

Lang geleden, als jong studentje hier op de UT - toen nog TH - nam ik eens deel aan een zgn. *kloosterweekend* van het Studentenpastoraat. Samen met een tiental anderen en begeleid door ds. Jan de Jongh brachten we een lang weekend door in het Benedictijner-klooster te Oosterhout, Brabant. Een boeiende kennismaking met een gans andere wereld. Maar wat ons, studentjes, het meest bezig hield was de vraag: Wat in vredesnaam was de functie van het instituut klooster in onze moderne tijd?

Het antwoord op onze vraag was indrukwekkend. "Wij bewaren. Wij bewaren juist in deze moderne tijd, dat wat in de wereld maar al te snel vergeten wordt. Wij houden vast. Wij conserveren. Als in de wereld bijna niemand meer bidt, dan bidden wij hier voor de wereld. De schat van het geloof wordt hier bewaard, door alle tijden heen".

Jullie zijn het zout van de aarde - zegt Jezus. En er zijn goede redenen om daarbij ook te denken aan de conserverende waarde van het zout.

Zout was en is een wonderlijk middel. Zout geeft smaak. Dat als eerste. Maar dat was vroeger bepaald niet de belangrijkste functie van zout. Zout reinigt en zuivert. Zeker in de blik- en diepvries-loze tijd - die u beter heeft gekend dan ik - was zout juist daarom van enorm belang. Zonder zout was Columbus niet ver gekomen. Voedsel dat normaal in korte tijd zou rotten kan je, als je het inmaakt in zout, enorm lang bewaren: groente, vlees, vis. Daarmee kan je op reis. Of kom je de winter door.

Zout wéért het bederf. Zout bewaart dat wat van waarde is, door de tijden heen.

Waar zijn wij, waar is de kerk, waar is ook déze gemeenschap het zout van de aarde?

Wat bewaren wij eigenlijk?

Zo'n zinnetje is natuurlijk niet zonder gevaar. Voor je het weet is zo'n zelf-verstaan als conserveermiddel van de aarde een vrijbrief voor ongebreideld conservatisme. Heerlijk, de gemeente als plek waar je eindeloos mag zwelgen in nostalgie... waar je eindelijk de reactionaire kant die wij allemaal wel een beetje in ons hebben heerlijk kunt ventileren: Vroeger was álles beter, buiten de kerk én in de kerk. Ze doen maar wat, tegenwoordig, in de kerk, in de wereld. Zelfs de ouderen van tegenwoordig zijn niet meer wat ze geweest zijn... Vindt u ook niet?

Wel, dát bedoelt Jezus dus niet. Voor dát soort gesprekken ga je maar naar de kapper. Hier in de kerk praten we anders – met elkaar, hier aan Jezus' voeten lúisteren we anders – naar elkaar.

We moeten goed bedenken tegen wie Jezus het heeft. Dat is bepaald niet de gegoede mopperende middenklasse van zijn tijd. Het klinkt misschien licht romantisch, dat woord 'Bergrede', maar wie tijdens de preek even achterom kijkt, even naar beneden kijkt, ziet daar bepaald niet de elite van de toenmalige samenleving staan. Jezus heeft het tot de Galilese plattelandsbevolking. "Het volk dat in duisternis wandelt", zo worden ze kort tevoren nog genoemd. "Mensen die ergens aan leden, die gekweld werden door ziekte of door pijn, en ook bezeten en maanzieken en verlamden...".

Bepaald niet het soort mensen dus dat zich echt zorgen maakt over het burgermansfatsoen. Dacht je dat het voortbestaan van de wereld dáár van afhangt? Wie de schare daar onder aan de berg ziet beseft heel duidelijk dat zo'n gedachte vooral getuigt van een enorme luxepositie getuigt. Fatsoen, moraal, dat is niet wat deze mensen als bewaarmiddel meebrengen. Evenmin een goedgevulde pensioenkas die als conserveermiddel van de welvaart zou kunnen dienen.

Wat brengen ze dan wél mee, als bewaarmiddel? Wat bewaren ze eigenlijk?

Om die vraag te beantwoorden moeten we nog even goed kijken naar het Matteüs-evangelie. Want Matteüs laat Jezus heel veel lijken op Mozes. Jezus spreekt in het Matteüs-evangelie in vijf redes, zoals er ook vijf boeken van Mozes zijn. En de woorden van vandaag - een stukje uit de Bergrede - worden gesproken vanaf een berg. Net zoals Mozes op een berg verbleef, en toen de Tien Woorden gaf.

Matteüs laat Jezus op Mozes lijken. En zo lijken de Galileërs, daar aan de voet van de berg, op het oude volk Israël. De gevluchte slaven van weleer, op weg naar de vrijheid.

Wat brengen ze mee, die Galileërs daar aan de voet van de berg?

Jullie zijn vrij, zei God toen, daar bij die berg. Ik heb je vrij gemaakt. Leef dan ook in mijn vrijheid.

En dat is dus wat die Galilese plattelanders mee brengen om zout der aarde te zijn:

Ze brengen de vrijheid mee - waarmee God hen heeft vrijgemaakt.

Jullie *zijn* vrij. Jullie *zijn* een tempel van God. Jullie *zijn* het zout van de aarde.

Jullie zijn het zout van de aarde.

Waarin zijn wij zout?

Zout ben je - omdat je weten mag, nee, beter: omdat je horen mag - hier aan de voet van de berg -, dat je mens bent. Door God geliefd mens. Door God bevrijd mens. Mens met een bedoeling: Leven, samenleven. Leef en leef samen in de vrijheid die ik geef. Je bent bevrijd. Wat er ook gebeurt, wat je ook overkomt, wat je er zelf ook al of niet van bouwt in het leven - het fundament is gelegd, dat fundament is Christus, dat fundament, jouw fundament is bevrijding. Dáár achter is geen weg meer terug.

Dat besef. Dat ongelooflijke, ongekende zelfverstaan - er is géén weg terug achter de bevrijding in Christus - dáárin is de Messiaanse gemeenschap zout. Zout van de aarde.

Zo wordt hier de humaniteit, de menselijkheid, bewaard. Niet omdat wij zo goed zijn, of omdat wij anders zouden zijn. Maar omdat het ons van deze berg af aangezegd is en steeds weer aangezegd wordt: Méns ben je. Vrij mens. Bevrijd mens. Ook als alles anders lijkt - je bent mens, mijn - lieve - mens.

En dat dat gezegd wordt, dat is maar goed ook.

Steeds weer dreigt wat we nooit echt achtergelaten hebben: de slavernij van Egypte. De productiestaat, de efficiency-maatschappij waarin iedereen dienstbaar (slaaf) is gemaakt aan het nationaal product, aan de economische groei - aan de piramidebouw tot hoog in de hemel. Zeven dagen in de week, vierentwintig uur per dag.

Zelfs het meest menselijke werk - de ziekenverzorging, de verpleging - wordt meer en meer gevangen in arbeidsprotocollen, waarin precies de handelingen én vooral de bijbehorende tijdsduur zijn vastgelegd. En zeker, die protocollen worden steeds beter... maar wat als we vergeten dat het maar protocollen zijn... vergeten we dan niet... de mens???

Jij bent meer dan het protocol dat je uitvoert. Jij bent meer dan wat je produceert! Jij bent veel meer dan wat je consumeert! Jij bent veel meer dan hoe je avond en avond wordt vermaakt.

Dwars daartegenin zegt God: Jij bent geschapen om mens te zijn. Vrij om mens te zijn, zoals ik die graag zie. Leef in die vrijheid!

En wie dat hoort, aan de voet van de berg, of gewoon in een kerkdienst in de Opstandingskerk, die komt toch anders thuis dan dat hij op reis ging.

Goede mensen, is dat dan niet ook een zeer kostbare taak van de kerk in deze wereld: de humaniteit bewaren. De humaniteit bewaren in buurten en wijken, dus je aansluiten bij initiatieven die de anonimiteit doorbreken. De humaniteit bewaren in de stad, en dus plaatsen scheppen van aandacht, of juist van stilte. De humaniteit bewaren in de grote vragen waar wij met al onze techniek en macht voor staan, en dus mee blijven doen in het gesprek daarover. De humaniteit bewaren in onze soms zo onrechtvaardige samenleving, en dus blijven inzamelen voor en meedoen met de voedselbank. De humaniteit bewaren in een ingewikkelde wereld, en daarom toch door allerlei weerstand heen proberen contact te houden met mensen in Syrie. De humaniteit bewaren aan het graf, tegen de wrede dood in, of tegen zo veel ongekendheid in, juist daar vertellen van de mens...

Dat soort activiteiten, dat soort dóen, gewoon menselijk doen, dat is het zóut van de aarde.

Midden in een vaak héél anonieme en ingewikkelde wereld, mag je weten dat je mens bent.

En dat je het ook mag zijn voor elkaar. Mens en medemens.

Mede-méns voor je buurt. Mede-méns voor een zus of broer die straks langs komt.

Medeméns voor je kinderen, voor je vrienden. Mens voor je collega's, morgen. Mens voor je klanten en cliënten. Mens voor je baas. En zij zijn ook allemaal: mens! Tempel van God.

Een mens die niet leeft voor de winst of voor de macht, maar die leeft voor gerechtigheid, voor vrede, voor vriendschap, voor liefde.

En dat besef samen volhouden - daartoe zijn wij geroepen.

Jullie zijn het zout van de aarde!

Amen.